

10 POSTULATÓW DLA OCHRONY PRZYRODY W POLSCE

Uczestnicy konferencji na temat ochrony przyrody w Polsce pt. „Zaczęło się od Tatr” (Kraków, 22-23.11.2019), zorganizowanej w 150 rocznicę uchwalenia pierwszego na ziemiach polskich aktu prawnego przyjętego w celu ochrony zagrożonych gatunków oraz 100 lat od powołania Państwowej Rady Ochrony Przyrody, przyjęli następujące stanowisko adresowane do wszystkich sił politycznych oraz organów i instytucji odpowiedzialnych za ochronę naszego przyrodniczego dziedzictwa.

Przyroda naszego kraju podlega poważnym zagrożeniom, które są związane zarówno z procesami o charakterze globalnym, jak i krajowym. Wiele z nich skutkuje istotnymi stratami, z których część jest nieodwracalna. W ich obliczu uznajemy konieczność modyfikacji podejścia do gospodarowania zasobami przyrody, tak by ograniczanie zmian klimatu i powstrzymanie wymierania gatunków były jej głównymi celami. Zagrożenia i sposoby ich redukcji zostały trafnie wskazane m.in. w opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody roku 2016¹. Niestety, większość wymienionych w niej problemów nie została rozwiązana, a niektóre uległy zaostrzeniu.

W związku z tym uważamy, że:

1. Ochrona różnorodności biologicznej i dziedzictwa geologicznego Polski powinna być skutecznie realizowana wszędzie, a nie tylko na obszarach chronionych. Powinna obejmować m.in. zachowanie i odtwarzanie mokradeł, renaturyzację rzek, wspieranie ekstensywnego rolnictwa oraz tworzenie i ochronę zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych i wiejskich.
2. Należy podnieść rangę ochrony przyrody w Polsce, w tym poprzez zwiększenie nakładów na nią przeznaczonych. Umożliwi to m.in. rozpoznanie i opracowanie strategii ochrony zasobów przyrodniczych gmin oraz zapewnienie wszystkim organom ochrony przyrody kompetentnych kadr.
3. Należy poszerzyć sieć parków narodowych i rezerwatów przyrody, m.in. poprzez objęcie ochroną całej Puszczy Białowieskiej i utworzenie Turnickiego Parku Narodowego. Konieczna jest także zmiana przepisów dotyczących tworzenia parków narodowych i modyfikacji ich granic, aby samorządy terytorialne nie mogły blokować takich decyzji. Jednocześnie wspólnoty lokalne powinny mieć zagwarantowaną odpowiednią rekompensatę za ewentualne, wynikające z nich utrudnienia.
4. Konieczne jest zapewnienie poprawności wykonywania ocen oddziaływania na środowisko. To organy ochrony środowiska są odpowiedzialne za kompletność i poprawność analiz poprzedzających decyzje. Pomocny może być system certyfikacji autorów ekspertyz przyrodniczych. Spodziewane straty środowiskowe powinny być uwzględniane w bilansie zysków i kosztów planowanych działań. Szczególnie niepokoją nas szkodliwe środowiskowo i wątpliwe ekonomicznie inwestycje na obszarach cennych przyrodniczo, m.in. plany inwestycji hydrotechnicznych na Wiśle, Odrze i innych rzekach, budowy dróg szybkiego ruchu przez najcenniejsze przyrodniczo obszary oraz budowy kopalń węgla na terenie i w sąsiedztwie Poleskiego Parku Narodowego.
5. Konieczne jest powołanie wyspecjalizowanej służby o odpowiednich kompetencjach (np. w ramach policji), odpowiedzialnej za zwalczanie przestępstw i wykroczeń przeciwko przyrodzie i środowisku.
6. Centralne miejsce w edukacji szkolnej na wszystkich poziomach powinno zająć nauczanie o procesach przyrodniczych, ich znaczeniu dla przetrwania i dobrostanu człowieka, o wpływie człowieka na środowisko, w tym przyrodę, a także o potrzebie i sposobach ich ochrony. Jednocześnie należy położyć nacisk na edukację prowadzoną poprzez bezpośredni kontakt z przyrodą.

¹ http://prop.info.pl/wp-content/uploads/2016/04/PROP-16-04_najpilniejsze-wyzwania-ochrony-przyrody.pdf

7. Niezbędne jest znaczące zwiększenie powierzchni lasów wyłączonych z użytkowania, jako ostoj przyrody i ekosystemów akumulujących węgiel.
8. Należy podporządkować gospodarkę łowiecką potrzebom i zasadom ochrony środowiska, m.in. odejść od używania amunicji ołowianej oraz zaprzestać polowań na gatunki zagrożone.
9. Należy przywrócić niezależność organów opiniotwórczych w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska, w szczególności Państwowej Rady Ochrony Przyrody.
10. Polska powinna aktywniej włączać się w międzynarodowe starania na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych Ziemi, także znajdujących się poza naszymi granicami, w tym w realizację postanowień przyrodniczych konwencji i porozumień międzynarodowych, których jest stroną.

Jednocześnie podkreślamy, że nie da się skutecznie ochronić przyrody bez powstrzymania dewastującego wpływu, jaki wywiera na nią gospodarka człowieka. W szczególności dekarbonizacja energetyki oraz rozwój gospodarki obiegu zamkniętego jawią się dziś jako podstawowe warunki powstrzymania katastrofy, grożącej zarówno człowiekowi, jak i innym gatunkom zamieszkującym ekosystemy Ziemi.